

ALAPVETŐ JOGOK ÉS SZABADSÁGOK KANADAI CHARTÁJA

megkapta érte a büntetését, akkor nem állítható érte újból bíróság elé és nem büntethető meg érte újra; továbbá *(i)* a kisebb büntetésre, ha bűnösnek találják a vádban és a vádra kiszabható büntetés az elkövetés és az ítélet meghozatala között megváltozott. 12. Mindenkinek joga van, hogy ne legyen kitéve kegyetlen, szokatlan bánásmódnak vagy büntetésnek. 13. Bármely eljárásban tanúvallomást tevő tanúnak joga van, hogy az így adott terhelő bizonyítékokkal ne vonják semmilyen eljárás alá, kivéve a hamis tanúvallomás és a ellentmondásos bizonyítékok esetét. 14. Ha az eljárás alá vont személy és tanú nem beszéli vagy nem érti a nyelvet, amelyen az eljárást lefolytatják vagy az illető süket, akkor joga van tolmács segítségére.

Egyenlőségi jogok

15.*(1)* A törvény előtt mindenki egyenlő és mindenkire egyenlően vonatkozik, mindenkinek joga van a törvény által nyújtott egyenlő védelemre és előnyre megkülönböztetés nélkül, konkrétan fajra, nemzeti vagy etnikai származásra, bőrszínre, vallásra, nemre, életkorra és szellemi vagy fizikai fogyatékossgára való tekintet nélkül. *(2)* Az *(1)* alpont nem zárja ki olyan törvényeket, programokat és tevékenységet, amelyeknek célja hátrányos helyzetű személyek és csoportok helyzetének javítása, beleértve azokat, akik hátrányos helyzetének oka faji, nemzeti vagy etnikai származásuk, bőrszínük, vallásuk, nemük, életkoruk vagy szellemi és testi fogyatékoságuk.

Hivatalos nyelvek Kanadában

16.*(1)* Kanada hivatalos nyelve az angol és a francia, amelyek egyenlő státuszt és azonos jogokat élveznek, ami Kanada Kormánya általi és a Parlament valamennyi intézményében történő használatukat illeti. *(2)* New Brunswick hivatalos nyelve az angol és a francia, amelyek egyenlő státuszt és azonos jogokat élveznek, ami New Brunswick Kormánya általi és a törvényhozás valamennyi intézményében történő használatukat illeti. *(3)* A Charta semmiben nem korlátozza a Parlament és a törvényhozás hatalmát az angol és francia nyelv egyenlő státuszának és használatának előmozdításában. 16.1*(1)* Az angol nyelvű közösség és a francia nyelvű közösség státusza New Brunswick-ban azonos, egyenlő jogokkal és kiváltságokkal rendelkeznek, beleértve a külön oktatási intézményekhez való jogot és a közösségek megőrzéséhez és fejlődéséhez szükséges kulturális intézményeket is. *(2)* A New Brunswick-i kormány és törvényhozás feladata, hogy az *(1)* alpontban hivatkozott státusz, jogok és kiváltságok megőrzése és előmozdítása érvényesüljön. 17.*(1)* Mindenkinek jogában áll angolt vagy franciát használni a vitákban és a Parlament egyéb eljárásaiban. *(2)* Mindenkinek jogában áll angolt vagy franciát használni a vitákban és a New Brunswick-i törvényhozás egyéb eljárásaiban.18.*(1)* A törvényeket, jegyzőkönyveket és parlamenti naplókat angol és francia nyelven kell kinyomtatni és közzé tenni, mindegyik nyelvű változat egyenlően hiteles. *(2)* A törvényeket, jegyzőkönyveket és a New Brunswick törvényhozási testület naplóját angol és francia nyelven kell kinyomtatni és közzé tenni, mindegyik nyelvű

változat egyenlően hiteles.19.*(1)* Mind az angol, mind a francia nyelv bárki által használható a Parlament által felállított bíróság előtt folyó eljárásban vagy perbeli védekezésben. *(2)* Mind az angol, mind a francia nyelv bárki által használható New Brunswick minden bíróságán bármely eljárásában vagy perbeli védekezésben. 20.*(1)* A kanadai nagyközönség minden tagjának joga van angol vagy francia nyelvű kommunikációra, és a szolgáltatások angol vagy francia nyelven történő igénybe vételére a Parlament és a Kanadai Kormány fő vagy központi hivatalaival, és ugyanígy joga van erre bármely más intézmény bármely hivatala esetén, ha *(a)* jelentős igény van az adott hivatallal való kommunikációra vagy általa nyújtott szolgáltatásokra az adott nyelven; vagy *(b)* a hivatal természetéből adódóan elvárható, hogy a hivatali kommunikáció és szolgáltatások angolul és franciául is elérhetők legyenek. *(2)* A New Brunswick-i nagyközönség minden tagjának joga van angol vagy francia nyelvű kommunikációra, és a szolgáltatások angol vagy francia nyelven történő igénybe vételére a törvényhozás és a New Brunswick-i Kormány bármely intézményének hivatalában. 21. A 16-20 pontok az angol és francia nyelv, vagy bármelyikük tekintetében semmilyen jogot, kiváltságot és kötelezettséget nem semmisítenek meg és nem hatálytalanítanak, amely Kanada Alkotmányának bármely más rendelkezéséből kifolyólag létezik.22. A 16-20 pontok az angol és francia nyelven kívüli egyéb nyelvek tekintetében semmilyen a Charta életbe lépése előtt vagy után szerzett vagy élvezett jogot, szokásjogot és kiváltságot nem semmisítenek meg és nem hatálytalanítanak.

Kisebbségi nyelvi oktatási jogok

23.*(1)* Azoknak a kanadai állampolgároknak, *(a)* akik első megtanult és továbbra is értett nyelve annak a tartománynak az angol vagy francia nyelvű kisebbségi lakosságáé, amelyben laknak, vagy *(b)* akik általános iskolai oktatást Kanadában angol vagy francia nyelven kaptak és olyan tartományban laknak, ahol az általuk kapott oktatás nyelve a tartomány francia vagy angol nyelvű kisebbségéé, joguk van arra, hogy gyermekük általános és középiskolai tanulmányait abban a tartományban azon a nyelven kaphassa. *(2)* Azoknak a kanadai állampolgároknak, akik gyerekei Kanadában angol vagy francia nyelvű általános vagy középfokú oktatást kapnak vagy kaptak, joguk van, hogy valamennyi gyerekük ugyanolyan nyelvű általános és középiskolai oktatást kaphasson. *(3)* A kanadai állampolgárok *(1)* és *(2)* alpont szerinti joga arra vonatkozóan, hogy gyerekük általános és középiskolai tanulmányait az adott tartományban az angol vagy francia nyelvű kisebbségi lakosság nyelvén kaphassa *(a)* alkalmazandó mindenütt, ahol a tartományban az ilyen joggal rendelkező állampolgárok gyerekeinek száma elegendően nagy, hogy számukra a közpénzből finanszírozott kisebbségi nyelvű oktatás biztosítását indokolja; továbbá *(b)* beleértendő, hogy ahol az ilyen gyermekek száma azt indokolja, joguk van közpénzből finanszírozott kisebbségi nyelvű oktatási intézményben tanulni.

Minthogy Kanadát az Isten elsőségét és a jog uralmát elismerő alapelvekre alapították:

Alapvető jogok és szabadságok biztosítása

1. Az Alapvető jogok és szabadságok kanadai chartája a benne szereplő jogokat és szabadságokat csak a törvény által előírt olyan ésszerű határokon belül garantálja amint az egy szabad, demokratikus társadalomban nyilvánvalóan indokolt.

Alapvető szabadságok

2. Mindenkinek joga van a következő alapvető szabadságokhoz: *(a)* lelkiismereti és vallásszabadság; *(b)* a gondolat, meggyőződés, vélemény és kifejezés szabadsága, beleértve a sajtó és más médiabeli közlések szabadságát; *(c)* békés gyülekezés joga; és *(d)* társulási jog.

Demokratikus jogok

3. Minden kanadai állampolgár választható és választó az Alsóház vagy a törvényhozó gyűlés tagjainak megválasztásakor. 4.*(1)* Az Alsóház és a törvényhozó gyűlés nem állhat fel tovább, mint az országos képviselő választáskor a mandátumuk visszaadására rögzített időponttól számított öt év. *(2)* Valós és várt háború, invázió és felkelés idején az Alsóházat a Parlament és a törvényhozó gyűlést a törvénykezés öt éven túl is meghosszabbíthatja, ha a meghosszabbítást az adott esettől függően az Alsóházi képviselők vagy a törvényhozó gyűlés tagok egyharmadánál nem több ellenzi a szavazatával. 5. A Parlamentnek és mindegyik törvényhozásnak legalább tizenkét havonta egyszer össze kell ülnie.

Mozgásszabadság joga

6.*(1)* Minden kanadai állampolgárnak joga van Kanadába belépni, ott tartózkodni és onnan kilépni. *(2)* Minden kanadai állampolgár és minden Kanadában állandó tartózkodási engedéllyel rendelkező személynek joga van *(a)* bármelyik tartományba költözni és ott lakóhelyet létesíteni; továbbá *(b)* bármely tartományban jövedelemszerző tevékenységet folytatni. *(3)* A *(2)* alpont alatti jogok feltétele *(a)* a tartományban érvényben levő törvény és szokásjog azok kivételével, amelyek személyek között elsősorban a jelen tartomány és az előző lakóhely szerint tesznek különbséget; továbbá *(b)* bármely olyan törvény, amely a szociális juttatások feltételeként lakóhely követelményekről rendelkezik. *(4)* A *(2)* és *(3)* alpont nem zárja ki azokat a törvényeket, programokat és tevékenységet, amelyeknek célja a tartományban azon személyek helyzetének javítása, akik társadalmilag vagy gazdaságilag hátrányos helyzetben vannak, ha a foglalkoztatási arány az adott tartományban nem éri el a kanadai foglalkoztatási szintet.

Alapvető jogok

7. Mindenkinek joga van az élethez, személyes szabadsághoz és biztonsághoz és ahhoz, hogy azt ne vonják meg tőle, csakis az alapvető igazságszolgáltatás alapelveivel összhangban. 8. Mindenkinek joga van, hogy biztonságban legyen a túlzó kutatással és letartóztatással szemben. 9. Mindenkinek joga van, hogy önkényesen ne vegyék őrizetbe és ne börtönözzék be. 10. Letartóztatás és őrizetbe vétel során mindenkinek joga van, hogy *(a)* haladéktalanul tájékoztatást kapjon annak okáról; *(b)* késedelem nélkül ügyvédet fogadhasson és neki utasítást adhasson, valamint erről a jogáról tájékoztatást kapjon; továbbá *(c)* a fogva tartás érvényességének habeas corpus útján történő meghatározására és szabadon kell bocsátani, ha a fogva tartás nem törvényes. 11. Minden bűncselekménnyel vádolt személynek joga van, hogy *(a)* különösebb késedelem nélkül tájékoztassák róla, hogy mivel vádolják; *(b)* méltányos időn belül bíróság elé állítsák; *(c)* a bűncselekménnyel kapcsolatban nem köteles önmaga ellen tanúskodni a váddal kapcsolatban; *(d)* az ártatlanság vélelmére, amíg független, pártatlan bíróság által nyilvános tárgyaláson törvény szerint bűnösnek nem bizonyul; *(e)* jogos indok hiányában ésszerű óvadékat kaphasson; *(f)* kivéve a haditörvényszék előtt tárgyalta haditörvény alá eső bűncselekmény esetében, az esküdtszék előtti tárgyalást kapjon, ha a büntettért kiadható legnagyobb büntetés öt évig járó büntetés vagy annál súlyosabb; *(g)* ne ítéljék bűnösnek semmilyen tettért és mulasztásért, csakis akkor, ha a tett vagy mulasztás elkövetésének idején az büntettnek számított a kanadai vagy a nemzetközi törvények alapján vagy pedig a nemzetek közössége által elfogadott általános jogi alapelvek szerint; *(h)* ha jogerősen felmentették a vád alól, akkor azért ne legyen újból bíróság elé állítható, ha bűnösnek találják a vádban és

Ez a változat a nem angol és nem francia anyanyelvű kanadaiak számára készült. Ez nem hivatalos fordítása az Alapvető jogok és szabadságok kanadai chartájának. A dokumentum értelmezésekor és a rendelkezéseinek alkalmazásakor a hivatalos változatot kell mérvadónak tekinteni.

Végrehajtás

24.*(1)* Bárki, akinek e Charta által garantált jogát vagy szabadságát megsértették vagy megragadták, az illetékes hatáskörű bírósághoz fordulhat a bíróság által az adott körülmények között megfelelőnek és igazságosnak ítélt jogorvoslatért. *(2)* Ha az *(1)* pont alatti eljárásban a bíróság úgy találja, hogy a jelen Charta által garantált jogok és szabadságok megsértése vagy megragadása útján szereztek bizonyítékokat, azt a bizonyítékok figyelmen kívül kell hagyni, ha megállapításra kerül, hogy minden körülményt figyelembe véve az eljárásban való elfogadása szégyent hozna az igazságszolgáltatásra.

Általános

25. A Charta által biztosított egyes jogok és szabadságok nem értelmezhetők úgy, hogy azok bármely Kanadai őslakosságra vonatkozó őslakosi, egyezményi vagy más jogokat és szabadságokat megsemmisítenének vagy hatálytalanítanának, beleértve *(a)* valamennyi az 1763. október 7-i Királyi Kiáltvány által elismert jogot és szabadságot; továbbá *(b)* valamennyi, a földigény megállapodások útján már létező vagy így megszerzhető jogot és szabadságot. 26. A Charta által biztosított egyes jogok és szabadságok nem értelmezhetők úgy, hogy azok bármely más, Kanadában létező egyéb jog és szabadság létezését tagadnák. 27. A Chartát olyan módon kell értelmezni, ami összeegyeztethető a kanadaiak multikulturális örökségének megőrzésével és erősítésével. 28. Mindamellet, ami a Chartában foglaltatik, a hivatkozott jogok és szabadságok férfiakat és nőket egyaránt megilletnek. 29. A Chartában foglaltak nem semmisítenek meg és nem hatálytalanítanak semmilyen a Kanadai Alkotmány által a felekezeti, önálló és más véleményen levő iskolákra vonatkozóan biztosított jogot és kiváltságot. 30. A Chartában a tartományokra vagy a tartomány törvényhozó testületére vagy törvényhozására tett utalásokba bele kell érteni a Yukon Terület és az Északkeleti Területeket vagy azok megfelelő törvényhozó testületeit, az adott esettől függően. 31. A Chartában foglaltak nem bővítik ki semmilyen testület és hatóság törvénykezési hatáskörét.

A Charta alkalmazása

32.*(1)* Ez a Charta alkalmazandó *(a)* a Kanadai Kormánra és Parlamentre a Parlament hatáskörébe és valamennyi ügyre vonatkozóan, beleértve a Yukon Területekkel és az Északnyugati Területekkel kapcsolatos ügyeket is; továbbá *(b)* valamennyi tartomány törvényhozására és kormányzatára minden hatáskörükbe eső ügyre vonatkozólag. *(2)* Az *(1)* alpontban foglaltak korlátozása nélkül a 15. pont csak három évvel a pont hatálybalépése után lesz érvényes. 33.*(1)* A Parlament vagy a tartomány törvényhozása külön rendelkezhet róla Parlamenti vagy törvényhozió törvényben, az adott esettől függően, hogy a törvény vagy annak valamely rendelkezése a Charta 2. és 7-15. pontjaiban szereplő rendelkezések ellenére működjön. *(2)* Valamely törvény vagy törvény valamely rendelkezése, amelyre tekintettel e pont alatt tett nyilatkozat van érvényben, úgy kell működnie, mint ahogyan működött volna, kivéve a Charta azon rendelkezését, amelyre a nyilatkozat vonatkozik. *(3)* Az *(1)* alpont szerint tett nyilatkozat életbe lépése után öt évvel vagy a nyilatkozatban megadott korábbi időpontban hatályát veszti.*(4)* A Parlament vagy a tartomány törvényhozása újra törvénybe iktathatja az *(1)* szerinti nyilatkozatot.*(5)* A *(3)* alpont a *(4)* alpont szerinti újbóli törvénybe iktatás tekintetében rendelkezik.

Idézet

34. Ez a rész, mint az Alapvető jogok és szabadságok kanadai chartája hivatkozható.

“ Most fel kell állítanunk azokat az alapelveket, alapértekeket és meggyőződéseket, amelyek bennünket, kanadaiakat összetartanak, hogy a regionális büsügen túl van egy életmód és értékrend, amely büszkévé tesz bennünket az országunkra, amely nekünk ilyen szabadságot és mérhetetlen örömet adott.”

U.I. Trudeau 1981